

„Slovenka“

    Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Edinosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Edinosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrenčiča na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravništvu »Edinosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 9. zvezka:

Mokriška : O Veliki noči — pesem. — Zagorska : Pesem — pesem. — »Z« : Telegrafistka. — Češki spisal S. Čech : Signorina Gioventù. — Kristina : Pozna je ura — pesem. — Ljuba : Nekoliko besedi o narodni noši. — Feodora : Resurrexit. — E. K. : Izza plesa. — Zorana : V zimi — pesem. — Kujževnost in umetnost. — Razno. — Doma.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 9.

V Trstu, 9. maja 1899.

Letnik III.

O Veliki noči...

Kadar Veliko noč zvonovi
oznanjajo mi po stolpéh :
tedaj so njihovi glasovi
poslanci mi o davnih dneh.

V spomin mi kličejo svečano
radostne dni detinskih let,
ko je zvonjenje to ubrano
donelo prek gorá mi v svet!

Ko sem tam v daljnjej gorskej vasi
poslušála ta divni spev,
in so srebrno-čisti glasi
budili v duši mi odnev.

Da-si iz mesta zdaj zvonjenje
donaša vetrec mi mehko:
vendar nekdanje ni donenje,
kar z dalje bije na uho...

Je pač zvonjenje kakor včasi,
drugačno le je to srcé...
zato pa ti milobni glasi
mi zvablajjo samó solzé...

In ko Veliko noč zvonovi
oznanjajo mi po stolpéh:
tedaj so njihovi glasovi
poslanci mi o davnih dneh...

Mokriška.

Pesem.

V pozni noči — v sôbi tihí
s tabo govorila sem, —
Med tožbámi in med vzdihí
ti srcé odkrila sem...

Zdaj pa osaméla plakam
Tôžím, vzdíšem — a zaman;
Tebe dragi — ne dočakám...
preje svita v gôri dan. —

Zagorska.

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Dalje)

Liza se ni več tako jezila nad osodo, ki je tako krivična vsemu ženskemu spolu, bila je vedno zopet ona stara nagajiva in živa Liza, kakoršno so jo poznale Milka in njene tovaršice. —

— O le nič misliti, nič misliti! — klicala je med smehom, nabrala ustna in zažvižgala podjetno kako poskočno poulično popevko. In tako so jo hotele imeti njene tovaršice.

Milka je bila zadnje dni pred poroko jako razburjena.

— Morda mu bode žal, morda se me naveliča — ponavljala si je vedno z nova in se trpinčila z raznimi temnimi slutnjami.

Večer pred poroko sprehajala sta se skupaj v drevoredu.

Bilo je že tamno in zvezde so se bliščale skozi gosto vejevje košatih dreves. Zrak je bil mil in dehteč, vse krog je bilo zavito v neko mirno sanjavo molčečnost.

Njej je postajalo tožno v duši. Bilo ji je, kakor, da ga mora zgubiti zdaj zadnji trenotek, njega, svojega Viljka.

Zaplakala je.

— Zakaj jočeš, zlatuška moja? — jo je vpraševal nežno in jo privil k sebi.

— Tako mi je hudo, tako me srce boli — tožila je tiho in se stisnila k njemu.

— Zakaj, duša? Odslej, jutri že bodeš moja — je dejal in pri zvoku svojega lastnega glasu, spreletela ga je taka sreča, da je še enkrat pridušeno zašepetal: jutri že! — ter jo je tako strastno pritisnil k sebi, da jo je zabolelo.

Molčala sta nekaj časa in potem ga je ona vprašala, komaj slišno:

— Imaš me li res rad? —

Njena mehka usta so se skoro dotikala njegovih ušes in njena gorka sapa mu je laskajoče obvevala obraz.

— Ali me imaš res rad? — je ponavljala še enkrat skoro boječe.

— Kako bi te ne imel, ti zlata moja dušica, — je dejal nežno in pristrčno. — Kaj ne čutiš, da te ljubim, kaj res ne čutiš?

— Da, da toda bojim se. —

— Česa, dragica? —

— Prihodnjosti se bojim. Glej, meni je vedno, kakor da sem premalo zate. Jaz sem tako priprosta in najivna, a ti mi vedno pripoveduješ, da si misliš ženo napredno, nevstrašljivo, podjetno in energično. Jaz nisem taka, glej. Ah jaz bi bila tako rada duševno močna in velika, razumna in premišljena, za te in zaradi tebe. Trudim se mnogokrat, da bi si prisvojila neko bogastvo misli, neko krepkost volje, tako, da bi vedno z razumom vladala sebe, da bi s kritičnim očesom motrila svojo dušo, ali kar nikakor se mi ne posreči. Vedno sem in ostanem otrok momenta, jaz ne vladam srca, ampak ono vlada mene. —

— In zato se bojiš, da ?

— Da, zato se bojim, da ti postanem sčasoma dolgočasna, da se me naveličaš. —

— Ah, molči mi, molči mi — je dejal skoro nejevoljno in pritisnil svoja vroča usta na njena. — Kako si me vendar napak razumela. Kaka bi bila vendar ženska, ki čuti z razumom in ne s srcem. Ne, ženska mora imeti srce, nežno, čuteče srce. Sè srcem naj bo ona močna, s čustvi duhovita. O ženska je duševno vedno bolj krepka, bolj naobražena, nege mi možki. Mi možki mislimo z razumom, ženska sè srcem in zato je ona finejša v svojih čustvih nego možki. In ti? Ti se niti ne poznaš! Jaz sem prepričan, da bi bil moj Miličko ravno tako odločen, neustrašljiv in pogumen, če bi prišlo do kaj pomenljivega, kolikor katera izmed onih naprednih, energičnih ženskih nove literature, ki mi tako dopadejo in imponirajo, četudi so morda le duševni plod kakega nadarjenega pisca. O jaz te imam tako neizrekljivo rad kljub tvojemu velikemu srcu, ki je itak samo moje, ne? —

— Da, da. —

In potem sta molčala oba.

Velika sreča nima besed.

Krog njih je vstajala noč tiha, skrivnostna. Veter je šuštel v drevju, »na visokem nebu so se iskriale zvezde v zraku je plaval mir. Sedela sta tesno tik drugzega, v duši sta mislila, da za to svežo, upa polno poletno nočjo, pride svitla rožasta jutranja zora, da se zasveti tamkaj na vzhodu krasen, gorak dan.

— Jutri že, jutri

III.

Milka je postala Viljkova žena.

Včasih, ko je bila sama, se ji je zazdelo, da je vsa njena sreča samo izrodek fantazije in vselej ji je bojazen spreletela srce, da bi se h kratu zbudila iz tega krasnega solnčnega sna.

Hodila je po komodno s eleganco opremljenih sobah in se vedno vpraševala, je li to res, da je zdaj vse to njeno. Večkrat je zamišljeno slonela pri oknu in po cele ure vrtela mali priprosti poročni prstan med prsti.

Zdelo se ji je skoro smešno, da je omožena.

— Gospa Digničevka — to se je giasilo tako dostojanstveno.

Nehote se je zasmejala vselej, kadar se je spomnila, da je poročena zakonska žena. Postavila se je včasih pred ogledalo, poklonila se resno in počasno in povdarkom dejala:

— Klanjam se, gospa Dignič! —

Ah in potem se je smejala, smejala, da so jo solze polile.

Njena tašča se je morala sama večkrat smejati njeni naivnosti, Viljko pa ji je vedno dejal, da je njegova dobra, mala mačica.

Liza je večkrat zahajala k njim in naposled je bila v svojem slobodnem času več pri njih, nego doma.

Milka jo je rada imela in zvečer je kar nikakor ni pustila domov.

— Ah bodi še malo, saj se ti vendar nikakor ne mudi. Viljko te že spremi.

Liza se je dala preprostiti in potem sta z Viljkotom igrala šah, Milka pa je sedela zraven, smejala se in nagajala zdaj jednemu zdaj drugemu.

— Sama ne igram, gledati vaju je mnogo zanimivejše — je trdila in zadovoljno stisnila svojo drobno osebito v divanov kot.

Bilo je v jeseni, ko se je poročila z Viljkom in zdaj je postala zima.

Zunaj je brila burja. v sobi pa je prijetna gorkota prihajala od peči. Z zelenim čipkastim ščitilom zastrta svetilka dajala je sobi nekaj domačega in udobnega in fini sivkasto-modrikasti dim, ki se je vil iz Digničeve cigaretki proti stropu je ta prijetni čut še spolnjeval in večal.

Na jednom koncu mize igrala sta Liza in Viljko šah, na drugem je Mika kuhala čaj in njena tašča je poleg nje plela z nemirno marljivostjo nogavice, če ni že prej odšla v svojo sobo.

Milka je včasih povlekla Viljka tako prav lehno in tihotapno.

— Ti Viljko? —

— Kaj? —

— Nič! —

— Zakaj me pa kličeš? —

In ona je na to prav tesno se privila k njemu ter mu prav tiho, tiho šepnila na uho:

— Zato, ker te imam rada! —

Liza je navadno šaljivo zapretila s prstom:

— Pst! Svetovati je prepovedano! —

— Povedati pa ne! — je rekla Milka in potem je bil zopet nekaj časa mir.

— Ti, kako bi bila vidva fin parček — rekla je nekoč Milka in vesela svoje ideje, poredno tlesknila z rokama.

Liza je zardela, Viljko pa je mirno dalje prestavljal svoje figure.

— Pa res bi bila fina vidva, — je nadaljevala Milka. — Ti si velik, ona je velika, ti si moderna še bolj, lepa sta oba, pametna, da je naravnost groza in značaje imata tudi čudovito podobne. Veš, Viljko, meni se kar čudno zdi, da si mene vzal. Tak le majhen škrpindelček, brez vsake figure, raztresen, površen in lakkomišljen, da je kar groza. Veš Liza . . .

— Pojdi, pojdi, ti klepetulja — jezil se je Viljko, dvignil jo kvišku in zaplesal ž njo po sobi.

— Ti, pusti me, pusti me — je proslila Milka visoko v zraku. — Kaj te ni nič sram, kaj bode dejala Liza!

— Oh, kaj naj reče, meniš, da je res tako neumna, kakor si ti! — se je smejal Viljko, dvignil jo še enkrat prav visoko in jo potem kakor kacega otroka posadil na divan.

Liza se je smejala, Viljko pa je bil rdeč v obraz, ko je zopet sel k šahu.

Z Milko ni bil več tako zadovoljen, kakor v začetku. Bila mu je preotročja, prerazposajena.

Včasih je navel pogovor na kake resne stvari in ona je s komično-ustrašenim obrazom povpraševala, če se mu res tako malo smili, da jo hoče mučiti s takim dolgočasjem.

— Ti pomisli, danes sem čital v nekem listu imenitno statistiko o moči ženstva, ki nastopa v javnosti in v obrtu — je začel n. pr. a Mika je nakremžila obraz in klubovaljno trdila, da ji ni prav do kraja nič do nikake statistike.

— Oh, pojdi no, to me ne zanima! —

— In kaj bi te zanimalo? —

— Da mi poveš, da me imaš rad, grozno rad. —

— A to ti pravim vsak dan petdesetkrat! —

— Jaz bi rada slišala stokrat! —

— Ah, pojdi mi ti neumnica — je vzdihnil naposled, sicer še nekoliko nejevoljen, a vendar že utolažen.

Kaj je pač hotel, bila je vendar predražesten otrok!

Milka je postala skoro malce gizdava. Posebno doma se je oblačila vedno v take matinéje in halje, ki so bile z uprav rafiniranim okusom kakor vstvarjene za njo. In potem je nje majhna živa osebeca kar neprenehoma frčala iz jedne sobe v drugo, skakala, pela, nagajala zdaj tašči v kuhinji, zdaj se lovila z Viljkom krog miz in stolov.

— Du mein Zuckerpüppchen, du -- ji je dejal včasih Viljko in z občudovanjem gledal v svojo malo živo igračico.

— Ti danes se bomo učili, — je rekel некоč.

— Česa pa? —

— Ruščine. —

— Oh, kako imenitno! Takoj začnem. —

In res sta začela. A kaj, Milki ni kar nič tako ugajala slovnica, kakor je mislila prej. Bilo je vse tako suho in prav počasi, počasi se je prišlo dalje.

— Nič ne paziš! To sem ti razlagal vendar že več nego dvajsetkrat!

— Jaz pa si ne morem zapomniti! Čemu tudi!? Saj ne potrebujem ruščine tako silovito. —

— Seveda ne, ali meni bi bilo drago. —

— O ne jezi se, saj je končno vse jedno. Da te imam rada, tako zelo, zelo rada, to ti lahko tudi slovensko povem, kaj ne, ti hudi mož ti!

In potem mu je splezala na kolena, moledovala in prosila tako dolgo, da je zopet svečano izjavil, da jo ima vsejedno rad, četudi ne zna ruščine in ne mara za statistiko in za druge take učene stvari.

Rad jo je imel, res zelo rad, ali zadovoljen vendar ni bil.

— Zakaj je pa Liza drugačna? —

— Liza?! Oh moj Bog, ta je že na svet prinesla celo kopo talentov za ves tvoj oni »Weissheitskram«. Jaz ne morem, pa ne morem biti taka. Misliš, da se res nisem nič trudila?! Ali kar ne gre, pa ne gre! Zdaj sem že docela obupala, da postane iz mene še kedaj kaka učenost, kak tak ideal ženske popolnosti, kakoršnega razvijaš in slikaš ti, kadar si sladke volje. —

— To mi ni prav nič všeč! —

— Ah, kaj bi se jezil! Zvečer pride Liza pa se lahko pomeniš ž njo o vsem, kar ti pride v glavo, vsaj to bi bilo itak predolgočasno, da sva obe, jaz in Liza tako nad vse resni in pametni. Jaz Lizo kar nič ne zavidam. Srečna pa vendar ni vkljub svoji modrosti in duhovitosti!

Viljka je neprijetno dirnil ta Milkin izrek.

Zvečer je prišla Liza.

Bila je dobre volje in kadar je bila dobre volje, bila je vselej duhovita, sicer malo sarkastična a morda prav zato še bolj zabavna.

— Glej Liza, Viljko hoče, naj bodem taka, kakor si ti. —

— Res? No potem bi mu pač ne bila všeči —

Rekla je to nekako trdo, skoro osorno.

— Kako smo danes pusti — se je pritoževala razvajena Milka, Viljko pa ji je nehote pozorno pogledal v obraz.

Bil je nek čuden, zagoneten izraz v tem temnem, lepem interesantnem obrazu. Nek velik neizražen ponos in ob jednom neka tiha obupna resignacija.

Nikdar prej še ni opazil, da je ta Liza tako zanimiva in lepa. Oči so ji gledale strogo, a vendar je njih intenzivni svit izdajal ves vroči priduševni žar njene duše.

Nehote je pogledal Milko.

— Tam otrok in tu žena — mu je hipno šinilo v misli in skoro fizično bolestvo je občutil ves razloček teh dveh bitij.

Da, Milka je bila otrok. Dražesten, pikanten, dober otrok, a vendar-le otrok.

Pogledal ju jo še enkrat, kritično in strogo.

Da, bilo je res.

Ona mala, drobna osebnica na divanu, kateri je veselost sijala z obraza in ta ponosno vklonjena postava z izrazitim obličjem, kateri je resnoba gledala iz oči: tam otrok in tu žena.

— Li ne bode nocoj nič iz našega šaha gospod Dignič — je vprašala Liza in on se je streznil.

— Kako ste zamišljen — je dejala skoro porogljivo, kakor, da bi bila uganila njegove misli.

Seli so.

Viljko je privil z levo roko Milko k sebi. Čutil je nekako potrebo, da se štiti njeno prisotnostjo vsem neprijetnim mislim. Ona je naslonila svojo glavo na njegova prsa, mu hudomušno pihala v obraz. ščipala ga v roko ali pa mu poredno namežikovala.

— Veš, zakaj živim? — je vprašala nakrat tiho in nežno.

— Zakaj? —

— Zato, da imam tebe rada. —

— To je pa res duhovito! —

— Kaj duhovito, samo da je resnično! —

Dignič se je moral smejati. Objel jo je in vroče poljubil.

O, imel je vendar z vso dušo rad tega veselega, dobrega otroka!

Liza je bila oni večer jako redkobesedna. Od časa do časa se je vzdramila iz svoje molčečnosti, razvila na hip vso svojo živahnost in zgovornost in na to zopet utihnila. Bilo je videti, da je nezadovoljna sè seboj in z vsemi. Konečno je vzdihnila, vstala in pahnila igro nekako jezno od sebe.

— Kaj ti je Liza? —

— Migreno imam. —

— Čakaj, jaz ti dam kak prašek. —

— Ne, hvala. Domov moram. —

— Pa vsaj malo čaja izpij. —

— No, da, prosim. Mogoče me malo ogreje. Nekako v dušo me zebe.

— V dušo in pri nas!? To je vendar nemogoče! Glej, kako sva srečna! —

In Milka je stopila pred svojim možem na prste, položila mu roke na ramo in mu naglo poljubila oči in usta.

— Ali nismo res srečni? — je vprašala potem skoro z neko otroško bahatostjo.

— Seveda! —

— In te res nič ne skomina, ti Lizinka? —

— Ne, nič! — je odgovorila Liza trdo in skoro malo hripavo.

— Kaj ti nisem dejala, da ima ravno tako resno in mrzlo srce, kakor je vsa ona? — je rekla Milka Viljemu, a ta jo je nejevoljno odrinil od sebe in ji rekel strogo, naj molči. (Dalje prih.)

Pozna je ura ...

Pozna je ura ... v snu bedim,
zlati smehljaji trepečejo ...,
z ognjem čarobnim se v spečo zemljo
z neba uprlo je božje oko.

Pozna je ura ... v snu bedim —
gledam ta ogenj, nasmeh zvezdâ —
lepše ah, ljubeč, tvoj sije nasmeh,
divnejši ogenj zrem v tvojih očeh.

Kristina.

Signorina Gioventù.

Češki spisal S. Čech; preložil B.

(Dalje).

Po kratki vožnji se je ustavil voz na jasno razsvetljenem dvorišču, in čez nekaj trenutkov je stal pisar oslepljen, omamljen v bujnej zmesi tisočerih mask. Šele čez dolgo časa je začel razločevati v tej gomazeči pisani množici posamezne postave, a te so nadkriljivale po smelosti svojih oblik, po bogastvu svoje oprave najbujnejši vzlet njegove domišljije. Zdelo se mu je, kakor da bi se bilo celo skladišče Abrahama Fajtelesa, oživljeno po slobodnem dihu pusta, razbežalo po nezmerni dvorani, po marmor nati kolonadi, po stranskih galerijah. Da, skladišče Abrahamovo bi se bilo zgubilo kakor kaplja v tem pisanem vrtincu. Resni domino, razbrzdani debardér, sramežljiva Marjetica, polunaga boginja, mračni inkvizitor, veseli pierot, vitki gondolier, trebušasti kapucinec — s kratka, vse te slalne prikazni maškerad so bile tu zastopane v najrazličnejših primernih opravah in poleg njih še stotero novih, iznenadujočih te z okusom, z živahnostjo, z veselostjo in z rezko satiro. K temu šumenje novih oblek, žvenkljanje neštevilnih zvončkov, šepetanje, pogovor, smeh in ognjevita, opojna godba, po koje taktih se je menjavala ustavlajoča se in hodeča skupina mask, kakor prizori v velikanskem kaleidoskopu!

S početka je zbujal pisar v svojej bizarnej obleki veliko pozornost: koder je hodil, so se ustavljale maske, pokazovale si nanj s prstom, delale radovedne gruče krog njega, nekatere bolj drzne so vtikale svoje dolge nosove, osedlane z mogočnimi naočniki, prav v gube in obrobke njegovega fantastičnega odeva, čitajoče na glas pomenljive besede, s katerimi je bil obsut od pete do glave.

Čul je opazke: «Živa reklama!» — «Misel ni neumna!» — «Nekaj novega je to vsekako!» — «Duhovit dečko, ta Abraham Fajteles!»

Toda, ko je prešel nekolikokrat dvorano, se je zgubil utis njegove pojave, in često se je začelo pojavljati njemu protivno mišljenje. Začul je, kako je seženj dolgi Don Quixote, sklonivši svoje razmršene brke do ušes malega Sanche Panse, glasno dejal: «Glej, židovske usiljivosti! Ne zadostujejo jim več ogli in novine, sedaj obešajo svoje kričeče plakate še na hrbet odiranega kristjanstva!»

«No, na razne načine si človek kruha služi», pripomnil je dobrosmiselni Sancho Pansa.

«Ali redarstvo bi moralo omejiti tako zlorabo!» pristavil je vitez ter zaničljivo pokazal pisarju hrbet svoje klaverne postave.

Pisarju je začelo sitno postajati v kričečem našemljenju. Žal mu je bilo, da se je posodil za tako nedostojno ulogo. Zdelo se mu je, da zasmehljivo zre nanj tisoč oči in da se tisoč ust krivi k zaničljivim besedam: Glej, za malovredni denar se je prodal za reklamo židovske dobičkarije! Kakor žgoče oglje ga je začel peči ta kramarski napis, s katerim je bila tisočkrat napisana sramota na vsaki pedi njegovega telesa.

In zmuznil se je iz bučne množice ter se priplazil ob steni do oddaljene vdolbine v dvorani, koja je bila prenařena v umetno vilenico. Kakor kapniki so viseli z vrha prozorni keglji in piramide v različnih znamenitih oblikah, in nenavadne vodne rastline so dvigale in sklanjale svoja velikanska peresa nad globokim vodnjakom, v katerem so se blesketale zelene ribice ter švigale sem ter tje. V globoki senci listovja so se zibali na vitkih rečljih čarokrasni ognjeni cvetovi ter napolnjevali vilenico z neobičajnim, sladko opojnim vonjem, a prijeten hlad se je širil iz vode ter hladil od bujnega plesnega rajanja razpaljena senca. — Tu je sel ubogi pisar. Sklonil je glavo med roke ter zrl s trpkim občutkom na pisano vrvenje v dvorani. Velik, širok list se je prigibal nad njegovo glavo ter se dotikal s hladnim, vlažnim robom njegovega razbeljenega čela.

Po tem čelu se je vlekla vrsta trudnih misli. Glej, kako se tam veselê, šalijo, ljubakajo, kako se vtapajo v vrtinec razkošja — in njega bednega, utrujenega pisarja, s potrto in izsušeno dušo so pregnali sê svojim zbadanjem v najzodnejši kot! Jedenkrat v svojem življenju se je hotel ogreti na tem veselem plamenu, okoli katerega se vrtê oni v burnem rajanju, — toda po prvem poskusu je povetil opaljena krila. Za pečat sramote si je kupil vstop v to carstvo veselja, toda sramota je vstopila ž njim, migljala in frfotala je okrog njega, in oni so jo čitali jasno iz vsake gube, iz vsacega obrobka njegove obleke, ter so se s posmehom obrnili od njega. Vrača se nazaj v ta prah, iz katerega je prišel, v ta tužni pisarniški prah, kateri se zajeda globlje in globlje v njegovo veneče bitje. Kakošno življenje! Minulost — glad in potreba, vsakovrstna trpljenja, le redki utrinki blaženstva v neprijazni noči; bodočnost — gotovo število popisanih pol, razškripanih peres, strganih rokavov. S časom se postara in osivi, kakor ti stari omoti spisov v registraturi, in kakor oni postane tudi on na konec hrana mrčesom....

Globok vzdihljaj se mu je izvil iz prsij. Vzdignil je glavo. Toda kaj še je mahoma zablščalo poleg njega? Je-li to sen, ali je istina?

Na jednom izmed velikih, zelenih listov je sedela deklica, čarobna kakor sylfida, obla, pa vender prožna, odeta v lahko oblačilo svetlih, veselih barv, s pisano pahljačo v nežni roki, obličje do polovice zastrito z rožnato krinko, toda milo lice odkrite polovice in mala, sveža usteca so dala slutiti, kake dražesti krije to obličje. Nad njim so se kodrali bogati lasje, prepleteni sé spomladanskimi cveticami. Neizrekljiv čar svežesti in mladosti je bil razlit po vitkem telescu, čegar spuščena nožica je poigravala sè špico zlatega čevljička po vodni površini.

V zimi.

I.

(Hrepenenje.)

M rje mi v zimi tej srce —	Kjer lotos s palmo šepeta,
a veste li za kaj, zakaj? — —	in morje pluska v bajni svet —
Zakaj mi duša hrepeni —	tam v duši moji bi sladko — —
tja v južnih krajev cvetni gaj? —	radosti čar se vzbudil spet! . .

II.

(V rastlinjaku.)

Kot ples duhov vrti se sneg,	Ljubko limone sad rumen
kot zmaj razsaja piš; —	nad mano se smeji,
tu notri cvetke pa brste	grmovja tropičnega kras
kot majhen paradiž. —	naslaja mi oči!
 Začarana kraljičina,	 Od zlih duhov obstražen kraj —
se v rastlinjaku zdim, —	a kje je vitez moj? — —
kadar skoz steklo v mrtvi vrt	Ki me po zmagi vseh zaprek —,
in zimski svet strmin.	pepelje v domek svoj? — —

III.

(Pri vezenju.)

Le vzcvetaj cvet mi pod roko,	Urneje vbadam nit na nit,
ki delam s svilo te drobno,	da pestri listek spet je zvit;
kot v vesni si krasil ravan,	a zunaj sneg se vsipa nov
zdaj diči mi baržun teman!	in burja hruje krog voglov.

Ah, pestri cvet, umetni cvet,
spomin se zdiš mi mladih let,
ki starčku vskrili pred očmi,
kō duh mu vhaja v davne dni . . .

IV.

(Sličnost.

Na travniku otroci zdaj
snežene grude si vale,
roké pa spretne jim iz grud
možica belege store,

Pač lep je, lep, ta snežni mož
saj ima usta, brado, nos — —
ne zebe ga v kožuhu nič,
čeprav stoji tam v zimi bos.

A mrzel, mrzel mu je dih,
gorkote v tem telesu ni —
trd, brezobčuten, ponosit,
med mlado množico stoji — —

Oh, tudi v svetu čestokrat
na pot nam pride mož snežen, —
ljubezen hlini mu obraz,
a v duši nosi mraz loden . . .

V.

Ivje.

Pogiej mi ljubec zmrzlo ivje,
v brezlistnih vrhih tam dreves ;
kdo bi verjel, da so cvetele
te gole veje kdaj zares !

A kadar pride nama zima
in sneg pobeli te glavé —,
li pommila še bova v duši,
kar nama čuti zdaj srce !

Zorana.

Nekoliko besedi o narodni noši.

Spisala Ljub a.

er ste velecenjena g. urednica pisali, da hočete v »Slovenko« sprejemati vse članke tikajoče se narodne noše, najsi bodo pro ali contra, samo, da se zbistrijo pojmi, hočem o tem vprašanji zapisati nekaj besedi. Žal mi je, da sem v tej stvari Danici nasprotnih misli, ker se drugače vedno vjemam z njenimi nazori.

Prepričana sem, da bi se dala narodna noša prav okusno urediti, žalibog, da ne morem najti nikakega smotra, ki naj bi jo utemeljeval. Da bi bila ceneja, nego so naše sedanje toalete, je pač jako dvomljivo. Saj nam tudi današnja moda (posebno angleška) dovoljuje, da se oblačimo priprosto in ceno. Dve, tri bluže, ki se dajo prati in recimo dve krili in vse poletje hodite lahko moderno in okusno oblečene. In narodna obleka?! Že tiste avbe, katere naj bi nosile pri svečanostih, stale bi nas več, nego danes nova modna obleka. Res je, da bi me učiteljice, telegrafistke, ekspeditorice itd. lahko imele imitacije, toda tako ponižale se ne bi nikdar one gospe, ki so dandanes à jour v modi. One bi pač hotele imeti srebrno in zlato vezene. In kakor preklinjajo njih soprogi zdaj modo z njenimi toaletami in klobuki, tako bodo pozneje narodno nošo in avbe. Nikakor ne

zagovarjam modo sploh z njenimi, včasih groznimi neumnostmi, vendar ona vsikdar dopušča izbiro med priprostim in našemljenim. Vsikdar tudi dopušča, da si jo omisli ženska primerno svojemu životu in svoji — individualnosti. Narodna noša tudi! vzkliknila bode marsikatera. Ne! Narodna noša lahko dopušča svobodno izbiro barv in nakita, toda kraj mora biti stalen, sicer ni več narodna noša, in me bi v kratkem nastopale kot Poljakinje, Italjanke, Španjolke, Rusinje, ali pa bi bila naša obleka nekak konglomerat vseh teh noš.

Pa tudi tistega časa, ki ga mnoge gospe potratijo pri študiranju mode, si iste težko prihranijo v eri narodne noše. Da bi kolikor možno zabranile enoličnost, tuhtale bi, kje bi se dalo kaj odrezati, izrezati ali pa prišiti, kje bi se dalo brez kvara kaj pridjati, da bi napravilo efekt itd.

In ravno v obleki naj bi me ženske pokazale svojo narodnost in odločnost? Saj nam že itak preveč predbacivajo moški, da so toalete naše največje zanimanje. Pustimo jih govoriti, v resnici pa se zanimajmo za vse, kar je zanimanja vredno. Posebno pa naj bi ne bilo nobene omikane (ali če hočete emancipirane) zavedne Slovenke, ki bi sene učila ruskega jezika. Začetek je res težak, a ruski pregovor pravi: »Kaplja po kaplje i kamen dolbit«.

Še nekaj hočem povedati za svoj contra. Ne stremijo li že vsi treznejši, vsaj tam kjer ni lastni narodnosti v kvar, po neki internacionalnosti? Koliko se je že pisalo, da naj opustijo Rusi cirilico, Nemci špičaste gotske črke, ter se poslužujejo latinice! In to gotovo le za to, da bi se zunanostne razlike v jeziku posameznih narodov zmanjšale. In mislim, da bi se stremilo tudi po internacijonalni noši, ko bi iste še ne bilo. In zdaj hočemo me Slovenke imeti svojo posebnost, ter si omisliti obleko, ki naj bi nas ločila od vseh, ki niso naše narodnosti? Stem pa bi storile korak nazaj. Kajti dejstvo, da so se narodi že po obleki ločili, spada daleč nazaj v prošlost. Ne bodimo nazadnjaške! Dandanes pričakuje vsak narod, naj se ta še tako taji, od svojih žená pomoči in, skoro bi rekla, rešitve. Tudi Slovenke ne izostanemo, čeravno ne bodemo z narodno nošo kazale ljubezni do naroda. Pomagajmo mu z resnim delom na polji prosvete in človekoljubja.

Ne zamerite mi, cenjene Slovenke, tega kratkega spisa. Odpustite mi; saj je vsako besedo narekovalo za narod in napredek vneto srce.

Resurrexit.

(Feodora.)

Sedel je pri oknu, glavo naslonjeno ob desno roko.

Silno je bil resen, kar ni bilo sicer njegova navada. — Ko je šel danes predpoludne mimo stolne cerkve, je vstopil bolj iz radovednosti, nego iz pobožnosti, poslušat slavnega propovednika. »Resurrexit«, to je velevažna beseda tudi za nas; ona pomenja tudi naše vstajenje«

Te besede so se vcepile globoko v njegovo dušo. Razmišljeval je vsestransko. Nikdar se ni spuščal globokeje v to točko. Sedaj hipoma, kakor da ga je prešinila električna iskra, pričel je bolj natanko premišljevati.

Vera mu je bila do sedaj bajka, katere smoter je, da ljudstvo ostane moralno in pokorno postavam. Z Darwinom se je popolnoma strinjal, pravil je vedno :

»Človek je bolj popolna žival, katera živi nekaj časa, potem pa premine kakor vsako drugo bitje«,

Danes ga je navdajala z grozo ta čudna definicija.

Človek naj bi preminil brez sluha in duha kakor žival. Nekako vprašujoče se mu je rodila ta misel v glavi. Mislil je dalje: »Ako bi bilo Darwinovo razlaganje resnično, da se je človek razvil iz opice, moral bi se še dalje razvijati in spolnjevati. Zakaj je mahoma obstal v svojem razvoju?

Stoletja in stoletja je ostal telesno jednako razvit. Svetovna zgodovina ni do sedaj zasledila nobene izpremembe.

Človek je sicer venec stvarstva, vendar v teku stoletij moral bi biti še popolnejši. Stari dovršeni kipi slavnih grških umetnikov pričajo, da so bili ljudje že stoletja pr. Kr. telesno razviti tako, kakor so še dandanes. Tudi duševno so bili tako razviti. Aristotel, Sokrat, Fidijas, Pitagora, Horacij, Cicero itd. to so bili vendar duševni velikani in umetniki.

Torej je Darwinovo dokazovanje le prazno besedičenje.

Človek umre, in s tem naj bi bilo vse končano? Kako je danes pripovedoval duhovnik: »Življenje je le popotovanje v boljše, popolnejše življenje«.

Te besede so mu bile sedaj pravi balzam.

»Da in to je povsem pravično, da človek ne propade kakor vsaka druga žival, on, cvet stvarstva.

Vse, za kar se je boril od rane mladosti, da je obogatel svoj duh, da bi hipoma izginilo žnjim vred!!

Kako brezsmotreno bi bilo tako življenje. Človeštvo bi z obupom zrlo v svoj žalostni konec. Razdvajalo bi, upadel bi mu pogum, postalo bi popolnoma apatična za vse, za ves napredek.

Sé strahom bi zrl v črno, zagonetno bodočnost, v to prazno ničlo.

Zgodovina pripoveduje, da so imeli tudi stari narodi svoje bogove in so verovali v posmrtno življenje. Ko bi bilo to samo prazna, sicer lepa bajka, ali bi se mogla vzdržati tisočletja? — Kako krčevito so se je držali in tudi stari narodi iskali tolažbe v tej misli.

Nagnil se je čez okno in blag mir in zadovoljstvo mu je leglo v srcé. Uprl je svoj pogled v večerno nebo, kjer je migljjal neštetilni broj zvezdic. Otrok še zrl je rad tja gori, kjer so sveta nebesa, kakor mu je pripovedovala dobra mati.

»Da tja gori, a ne v večno temo«, ponavljal si je poluglasno. Zavónilo je Ave Marijo, mehki glasovi so se tako nežno vili skozi večerni mrak, nasičen z vonjem pestrega cvetja.

Prvič je zopet po dolgih letih molil na pol pozabljeno — »Ave Marijo«

Izza plesa.

Črtica. Spisal E. K.

J, kako je bilo lepo!

Bujna domišljija starih Grkov, ki je vstvarila neumljive, pozabljene olimpiške bogove, se je združila s cvetočimi bajkami vzhodnih narodov; božanske mitologije bi se lahko pomnožile z novim elizijskim prizorom, lepa Šaharazada bi lahko pričela novo pripovedko — tisoč in drugo noč.

Ona, ki je bila vedno tako praktična kakor kak trgovec, kateremu so vsi abstraktni pojmi tuja dežela, se je razgrela in razvnela liki šestletno dete ob božičnem drevescu, pod katerim leže njegove najsmelejše želje presegajoči darovi — in sedaj sloni v mehkih blazinah ude jej prelestno božajoče zofe ter sanja, pa sanja. — — —

Kaj je bilo tam tako lepega, da je zbudilo vsa prej neznana čuvstva v njenem mladem srcu, nekdanj tako ledenem kakor visoki sever, kjer je rastla Heinejeva jela? Isto lepoto kakor sinoči je

našla že na mnogih plesih. Na veliki veselici »Rdečega križa« je bila dvorana z mnogo večjo potrato okinčana; na plesu francoškega poslanika se je zbralo mnogo več plemstva in odličnjaštva; na cvetlični slavnosti je bila oživljena pomlad in bajna vonjava je opajala duhove. Električna razsvetljava, visoka kristalna ogledala, krasne in elegantne toalete, ponosne uniforme, povznašajoča glazba: kje je tega nedostajalo?

In vendar se jej ni povračal spomin nikamor tako željno, tako živo, tako hrepeneče, kakor na sinočnji ples književnikov; nikdar niso šumeli sladko ubrani akordi valčekov in mazurk ves dan po ušesih, kakor to pot, nikdar še ni sanjala — sanjala kakor danes.

Loin du bal — — — !

Laa la la, laa la la, la — la — la — — —

Oh! Ta melodija!

Kako se je zibala po ljubkih ritmih v njegovem objetju, vrteč se do pijanosti, kako je plesala z vso dušo — ne da bi bila opazila, kako jej namiguje mama, ker je zaničevaje najprimitivnejše zahteve etikete že trikrat preplesala dvorano z istim plesalcem! A on je plesal kakor kak predkristijanski bog, tako lahno, tako graciozno in ritmično. In držal jo je kakor peresce, katero nosi pomladna sapica, po zračnih valčikih je zibaje, ona pa se ga je oklepala kakor vitki bršljan močnega hrastovega debla. Iz njegove roke so prebijale fine vroče iskre v njene prstiče in odtod se je prelivala žarka struja po vsem mlademu telesu — do srca. A ko sta plesala zadnjo trambanko, stiskal jej je čvrsteje ročico in šepetal jej je sladke, opojne besede, kakošnih ni še nikdar slišala, s tresočim glasom, s pesniškim vzletom, s plamtečim čustvom. Ona je poslušala njegove strastne izlive kakor angeljsko pesem, ki oznanjuje nesanjano srečo. Odgovoriti mu ni znala, mu ni mogla, a njena mala ročica mu je povedala več nego zamorejo najdoločnejše besede. Tudi s prsti se lahko govori in poje — cele simfonije. — — —

* * *

Srdita skoči na noge in stopi brzih korakov k oknu.

Ne! Ona noče sanjariti. Kdo je ta človek, kaj je, da bi jej rušil srčni mir in uničeval njen ponos? Mlad slikar, ki nima menda nič družega, nego svoj kist, človek brez zvez, brez upliva, brez pomena v «družbi!»

Kako predrzno se jej je približal! Gledal jo je, kakor bi bila kak model za njegeve čudne slike — in ona je prenašala ta pogled.

Zakaj?

Zakaj se jej dozdeva, da se pokazuje njegova stasovita postava liki kaka sanjana prikazen v budvarje, da upira dvoje plamtečih črnih očij svoj pogled na — njo...? Zakaj? Ko je je prosil prvga valčeka, ko sta se vrtela po dvorani, ko je poslušala njegove besede, poezije, se ni vprašala, zakaj mu dovoljuje ples, zakaj sluša in posluša. — — Ona je morala! Stala je brez odporne moči pod njegovim uplivom, kateremu se še sedaj ne more odtrgniti.

Ne! Ne more.

Volja in neznani upliv se borita v njeni duši z napetjem vseh moči, strastno, obupno, a volja peša, popušča — in končno se umakne — — ona ne more — ne more!

Čudno! Čim jasneje čuti, da ne zmaga, tem čvrsteje objema čuvstvo neke neznane sreče njeno srce, njeno dušo, celo njeno bitje. In sedaj noče več nasprotovati — noče — noče ker bi bilo neumno, nesmiselno. Ne poje li odmev njegovih milih besed, ki zveni še vedno v njenih ušesih, nebeško pesem ljubke sreče. Oh, kaj so jej mar konvencionalni obziri, s katerimi so jej pitali um in dušo, ko čuti, da je sreča tam — — tam, kjer je on? — — —

Zgodil se je čudež. Če ne verujete v čudeže, pripuščam, da se je razvilo vse naravnim potom, toda z nekako brzino, ki vas osupne, ker na tem hitrem potu ne spoznate nobenih logičnih vezij, nobenega prehoda, nobenega umevnega izravnanja navidezno neizravnivih nasprotij. Ljubezen se je pojavila tu tako, kakor jo opevajo najbolj idealistični pesniki in izvršila je delo, vredno kakšnega Herakleja, duševni prevrat, katerega navaden prozaičen um jednostavno ne razume — s kratka čudež.

Tradicije ponosnega doma, skrbno vcepljeni nauki iz penzijo-nata, strogo aristokratska vzgoja, splošno veljavni nazori «družbe» — vse to se je prikazalo lepi mladi devojki v luči smešnosti in res se je morala glasno, glasno nasmejati. Potem jo je obšlo čustvo zaničevanje za vse te puste, prazne reči, ki so imele še včeraj za njo isto veliko veljavo, kakor za ves svet, za njen svet namreč, ki je neizmerno udaljen od prostaškega sveta navadnih smrtnikov. Kakor bi se spremenile njene mišice v jeklo, je sprožila gibčne ude in v njenih očeh je zabliskala nepremagljiva odločnost. — —

Moj mora biti, jaz pa njegova! To je sreča, to je blaženstvo. Vse drugo je prazno, ničevno kakor pena. Moj, moj, naj se zgodi karkoli. — — — — —

Trkanje na vratih.

— Svobodno.

V sobo vstopi njen oče in vladni svètnik pl. Rodenstein. Jako eleganten moŹ. Pravijo, da je tudi bogat. Priletel je Źe, a v mladih letih ne postane nihĉe svètnik. Źivljenje je uŹival, kakor poznavalec dobre kapljice sladko pivo. Zato se mu pa tudi dobro pozna.

— Gospod svètnik izkaŹuje našemu domu ĉast, da prosi Tvoje roke. Ćestitam tvoji sreĉi, hĉerka. Podaj gospodu pl. Radensteinu roko!

Bleda, z velikimi oĉmi srpo zroĉ v priŹleca kakor v kako prikazen iz Hada, z levico opiraje se na stol, ker se boji, da jo izdajo kolena, vzdigne se dekle poĉasi, poĉasi sproŹi desnico ter jo poloŹi kakor kos lesa v rokovico elegantneŹa, ki se pokloni natanko po pravilih etikete in poljubi malo, belo roko, v kateri ne bi zasledil kapljice krvi...

Nevesta!

Tako mora biti. To je ĉast.

Tam — tam je pa sreĉa — tam. —

Sreĉa — ?! — — — pa naj se zgodi karkoli — — —

Prve dni v Źoli.

(Priobĉila Milka P.).

Nastopila sem prviĉ kot uĉiteljica v zavodu L. — Malo nezaupnosti do uĉencev, — nekaj domomotoŹja sem prinesla s sabo... ko sem vstopila prviĉ ĉez Źolski prag! — Zajedno sem pa imela v duŹi isto tiho hrepenenje, ki tako tōŹi po svobodi! — Ne morem za to! —

»In niĉ druzega nisi imela na srcu, nego hrepenenje po domu, — po svobodi, in pa ono nezaupnost do gojencev, ko si prviĉ nastopila kot uĉiteljica?... Bore uĉiteljica to! —«

Ne bom se izgovarjala, da bi nosila v srcu Bog vedi kake teŹnje po Źoli, po pouku i t. d. Ne z radostjo — s strahom in bojaznijo sem nastopila novi stan! —

Vstopila sem v Źolo! Oko se mi je sreĉalo z oĉmi mojih uĉencev... Zazrla sem pred sabo ljubeznive, prijazne in domaĉe obrazce! — In radovedno so upirali vame oĉi, kot bi nemo popraŹevali, kaj bode paĉ danes! —

V Źoli je bil molk — gluha tiŹina. Meni ni dalo govoriti, — nisem bila zmoŹna ni ene besede...

»Sedite« — reĉem naposled. A oĉi,.. njih oĉi so bile vprte vedno v me!

Ta hip se mi je v duši uprizorila slika, — najlepša moje mladosti! — Tako nekako sem zrla i jaz prvič v življenju učitelja oko...

O lepi... o srečni spomini! Osrčila sem se,... minola me je nezaupnost in nisem čutila več domotožja v duši...

Sklenili smo roke in molili. Učenci, vajeni mnogo moliti,... so molili krepko in glasno. — —

Meni se je pa zdela tačas molitev prekratka za tolikšen začetek.

»Sedite« —, rečem — ko smo dokončali. Ta hip mi je spreletel dušo sladek čut, — vzbudila se mi je zavest — in oživel ponos, da sem učiteljica...

Beseda je dala besedo, vprašanje mikaven odgovor. —

»Kako ti je ime?« vprašam učenca, ki je sedel v prvi klopi meni najbliže.

»Levstik Franc« — odgovori mi ponosno, kakor bi bil v svesti, da nosi tako, imenitno ime.

Smehljaj mi je spreletel ustnice, morala sem misliti na neizrečno resne stvari, da se nisem glasno nasmejala mlademu junaku...

Obrnila sem se k drugemu, ki je plaho in boječe upiral v me oči. — V njih je bila razlita neka milota, rekla bi skoraj pobožnost, — ki ni lastna svacemu očesu.

»No dečko — povej, kako ti je ime?« Učenec me je pogledal še mileje in krog njegovih usten se je razlival nasmehljaj... A povedal mi ni besede...

»Vstani dečko, stoj ravno in povej!« — Vstal je — a ni se osrčil toliko, da bi mi povedal ime...

Tedaj grem k njemu, primem ga za roko ter ga pogledam v lepe, črne oči — Dečko, kako naj te pa kličem v šoli, če ne vem, kako ti je ime? —

»Janezek« — Dobro! To si že zapomnim! Janezek, ali ne veš, kako se pišejo tvcj oče? —

Deček je prikimal! »No pa povej, da bomo vsi vedeli!«

»Jenko« — odgovori še dosti osrčen. —

Še isti dan smo se seznamili — poznala sem učence po imenu... In med temi ni manjkalo historičnovažnih imen glede na naše slovstvo...

Ostavili so učenci šolo i jaz sem ostala sama. In tedaj so se mi iz nova oglašala imena v polnih zvokih, kakor so jih učenci preje imenovali sami...

V duhu sem zrla pred sabo nejasno bodočnost. — Podobe so se mi ustvarjale in izginjale... Zrla sem pred sabo učence — do rasle mladeniče, — neupogljivo krepke volje... značajne in odločne...

A tedaj je hipno stala med njimi usoda, ter paznim očesom motrila moje varovance...

Zdrhtela sem... Videla sem, da jim je vzela knjige iz rok, ter posilila vanje težko orodje... In razšli so se tožno, in brez slovesa! —
Vzdihnila sem: »Narod moj — zakaj si tako ubog? —«

Književnost in umetnost.

Čaša opojnosti. Pesmi Otona Zupančiča. Založil L. Schwentner v Ljubljani. 110 strani. Cena 1 for.

V Slovincih je vsaka nova knjiga dogodek. A malo je v naši književnosti takih dogodkov, kakor pojav Zupančičevih pesnij, teh «hčerk trenutka, utrinkov plamena večnega», teh nežnih, ljubkih, dehtečih cvetok, ki morajo razveseliti vsakega iskrenega prijatelja našega slovstva. Bil sem precej slabe volje, ko mi je prišla Zupančičeva knjiga v roke. In priznati moram, da ne bi bil lahko našel boljšega razvedrila nego je «Čaša opojnosti». Menim pa tudi, da dokazuje že to dejstvo veliko vrednost teh velezanimivih poezij. Človek slabe volje ima prav malo okusa za pesništvo. Kritika postane v takih trenutkih zlobna, naš duh išče z unemo prilike graj, naš sarkazem se razvije do najvišje potence in gorje posebno vsemu nežnemu! Parodije in travestije se nam kar nevedé porajajo v glavi, povsod vidimo anakronizme, vse se nam dozdeva deplacirano. Delo, katero premaga našo škodoljubnost in naše posmehovanje v takih časih, ter nas prisili, da mu posvetimo resno pozornost, je vsekakor nenavadne vrednosti in tako moramo tudi Zupančičevim poezijam priznati, da so izredne.

Čaša opojnosti! Preden okusiš kapljice iz te čaše, bi dejal, da je naslov pretenciozen. A le pij, pij! Spoznal bodeš, da ti teče pravi, nepokvarjeni nektar skozi grlo. Srkaš ga in želiš si še več te opojnosti, več, več....

Toda — oglejmo si knjigo natančneje. Zunanje je dosti moderna, prav okusna. Modre platnice krasi jako lepa slika v secesionističnem slogu, primerna naslovu zbirke. Zdelal jo je gospod Jager v Ljubljani. Papir lep, tisek čist, vsaj deloma vstrezajoč tudi zahtevam «moderne».

Knjiga ima sedem oddelkov; Albertina — Zimski žarki — Steze brez cilja — Seguidille — Bolne rože — Jutro — Romance.

— Čital sem v neki oceni, da obsegata prva dva oddelka navadne ljubavne pesmi. Moja čustva se upirajo tej trditvi. Jaz menim, da so nekatere izmed teh ljubavnih pesmij res nenavadne, tako da se že iz njih izpozna vsa originalnost pesnikove duše. N. pr. Velikonočni soneti. Take poezije, kakršno obsegajo te tri pesmice, je v svetovni literaturi razmerno malo. V teh sonetih je nekaj univerzalnega. Opis, ideja, čustvo — vsi pesniški elementi, ki zamorejo narediti vtis na um in na srce, so tukaj zbrani. Za situvacijo, za duševno razpoloženje, za hipne občutke — za vse najde pesnik prilike v skrajno težavni obliki soneta. Kakor skrivnostna roka viharja nam poseže v prozaično dušo in razburka njene valove, pa jo sili, da čuti z njegovo dušo. To je lirika, gotovo, a tudi mogočna dramatika, katero se čuti iz vsake vrstice in izmed vrstic....

Kako ljubka in vender kako pretresljiva je pesem «Premnogo noč sem objemal temo!» Kako lepo izraža pesnik spomin mladostnih dnej:

In vstajali so
in rajali so
pred mano dnevi minoli.
Solnčne žarke v laseh,
plamene v očeh
so šli svojo svetlo pot.

In kako divno izreka ves obup večne izgube:

A odnekod
je pritaval glas
onemogel, pijan in teman:
«Nikoli več, nikoli...»

Ne, to niso navadne pesmi!

Najlepšim pesmam je prišteti «Rožo mogoto», to slavko, prav iz dna srca izvirajočo epopejo žarkega pesniškega hrepenenja.

V «Zimskih žarkih» nam takoj prva pesem pograbi dušo z vso močjo onega bolestrnega čustva, katerega je zmožno samo srce rojenega pesnika:

Ti verovala si
v nebeški raj
in v njega blaženost,
v njega sijaj,
nekdaj, nekdam...

A zdaj, a zdaj....

Nad mestom belim dremlje težek,
oblačen dan,
po ulicah se vpotekam jaz
obupa pijan....

Bolečine prevarjenih upov, muke ob raztrgani cvetki čuti tudi navadno srce; a tako, kakor jih Zupančič izraža, jih čuti le jako fina duša. Po tem elementarnem izbruhu obupa se nas neskončno blago dotakne zadnja pesmica tega oddelka s svojim nadepolnim, svetlim solncem:

... Srce, ti moje mlado srce,
ne obupuj!
Dokler si lačno, dokler si žejno,
vase veruj!

Nekaj posebnega so »Steze brez cilja«. V teh pesmih nam prikazuje pesnik, kako obsežno je njegovo obzorje, kako mnogo strun je napetih na njegovi liri. S svojimi idilami »Večer«, »Idila«, »Orania« nam pogladi nagubančeno čelo, kakor bi nam hotel dejati: Preženite skrbi, pogledajte, kako lep je svet, kako veselo je mlado življenje! In vender — pod gladko površino, na kateri se igrajo solnčni žarki in lehni valčki, po katerih se vozijo »parčki«, tako mirni, tako vsakdanji, kakor ta ravan, prežé skrivnostne moči, rajajo globoke strasti...

»V galeriji slik«. Ali se vam ne zdi, da ste z njo obstali pred Ticianovo sliko, da gledate njemu v obraz, v obraz krotak, miran, da čutite, kaj se godi v njeni duši, katero on vabi, tak ljubeče vabi? On ji teši srce, pa ji je tudi uteši in bolj poetično, bolje pointirano se to komaj povè, nego je povedal pesnik s priprostimi besedami:

... »Vi ste slabi,
naj li vas spremim, gospodična?« — »Hvala«.

Nobenega slavospeva, nobenih bombastičnih besed, a zavest, da je zmagala, se vrine čitatelju tako živo v srcé, kakor bi se vse to dotikalo neposredno njega samega.

Kaj mična je pesmica »O svetem duhu«.

»Verzi«, na čast zloženi in posvečeni čč. gg. filistrom, ljubki, sarkastični, duhoviti in pri vsem priprosti, delujejo na dušo tako, kakor divja roža na oči. Prijatelji absolutne »pravilnosti« in »reda« se bodo kiselo držali, kajti njim ugajajo samo lepo vzgojene vrtnice, a prosti duh, ki razume od pokošenih trav puhtečo sladkost, razume tudi našega pesnika in — aplaudira, (Konec prihodnjič.)

Razno.

Dve ruski ženski. Nedavno je prišla v Petrograd N. D. Skorobogatova. O njej pišejo ruski časniki mnogo, in mislim, da bodo tudi one slovenske ženske, ki se zbirajo okolo »Slovenke«, z veseljem čitale o tej zanimivej Rusinji. Gospica Skorobogatova se je rodila v obitelji bogatega kupca. Ko je dovršila gimnazijo, odpravila se je peš, s culico pod pazduho v nedaljno vas, kjer je ustanovila narodno šolo. Potrebna učna sredstva je kupovala večinoma sama za svoje denarje. Ko je naučila vse otroke, kateri so se hoteli učiti, pisati, čitati in računati ter drugih najpotrebnejših nauk, odpravila se je peš dalje, in potem zopet dalje od vasi do vasi. Zdaj ima nekaj nad 50 let, pa kdor jo vidi, jej bi gotovo ne pripisoval take starosti. V več ko 30 letih je prehodila peš okolo 2000 kilometrov. Pred nekaj leti nmrl ji je oče ter jej ostavil 50 tisoč rubljev. Ves ta denar uporablja ona za šole, katere sama ustanovlja in kjer uči sama, dokler ni naučila izvestnega števila uka željnih otrok. Zdaj se odpravlja v Vologodsko gubernijo, kjer so dremljoči gozdi in vasi raztresene daleč druga od druge. Podnebje te severne gubernije je surovo: jabolka, hruško in slive poznajo tam le nekateri — po imenu! drevja pa nikoli niso videli.

* * *

5. sušca t. l. je umrla v Moskvi ženska - zdravnica Vera Ivanovna Orlova v 37. letu svojega življenja. Pokojna zdravnica je dovršila medicinske nauke 1887. leta. Na povabilo znamenitega A. G. Rubinsteina je sprejela službo zdravnice v petrogradskejski konservatoriji; pa kmalu je zapustila to službo, in vsa ostala leta svojega kratkega življenja posvetila je brezplačnemu praktikovanju v samotnej provinciji. Ko je bila v 1892. v Rusiji strašna lakota, ustanovila je ljudske kuhinje v vasi Tomysevu, Sizranskega ujezda (okraja) v Simbirskeski guberniji. Odpravljala se je tudi letos ravno tja, no ni jej bilo sojeno izpolniti svoj blagi namen. Smrt jo je pokosila nepričakovano v cvetu let in v polnem razvoju nje fizičnih, npravstvenih in umstvenih sil. Kar je pokojno Vero Ivanovno posebno odlikovalo, to je bila njena neomajljiva energija, iskrena ljubav in nesebična samopožrtvovalnost v službi prostemu ljudu, kjer je ni videl nihče in nihče ne hvalil in povzdigoval. Zato pa jo je tudi ta prosti ljud bogotvoril, kajti njemu je prinesla v dar svojo blestečo karijero v stolici. V svojej oporoki je volila svojo lepo in veliko

hišo v omenjeni vasi za ljudsko šolo in je zapustila tudi vsoto, iz katere obrestij se bode plačeval učitelj. Izvestje o smrti svoje dobrotnice je zadela vse prebivalce Tomiševa kakor strela z jasnega neba.

Da, ne zastonj pravi v Turgenjevem romanu »Nakanunë« Bolgar Iusarov: »Russkije! Zolotyja u vas serdcá!«

M. H-k

Doma.

Lepilo za predmete iz alabastra: Rastopi male koščke celoloida v etru (Aether), odlij za četrt ure tekočino ter vporabi goščo na dnu kot lepilo. To lepilo se suši kaj hitro ter se ne raztopi v vodi.

Seme solčnih rož je izvrstna piča za perutnino. Kokoši neso kaj rade in njih perje se lepo sveti ako se jih s tem semenom krmi. Posebno gojijo to krmenje na Angležkem.

Od čebule zamazane nože očistiš naglo, ako jih drgneš s suho kuhinjsko soljo, s tem drgnjenjem odpraviš tudi neprijetni duh čebule.

Škafje za pranje in drugo „suho robo“ obvarješ pred razsušitvejo s tem, da jih večkrat obkladaš z mokrimi krpami.

Namizni nakit. Napravi iz lepenke čolnice z dolžino precej velikega jajca. Zunaj pokri čolnic z belim papirjem, prilepi ga. Nariši sedaj na tega cvetlice, ptiče i t. d. Čolnic napolni z mahom v katerega vtakneš šopek pomladanskih cvetic. Spredaj pritrđiš zastavico. Ko si napravila mizo, dodaj vsakemu kak čolnic. To je celo priprost namizni okrasek, a napravi efekt.

Maz za kolesa (šmir) se odpravi iz obleke na sledeči način: Madež namaži sè žganjem, na to drgni z volneno krpo namočeno v bencini, slednjic izperi s čisto vodo. Ako še ne odpraviš madeža, ponavljaj.

Listnica uredništva.

Olga. Jako me veseli, da ste se oglašili. Ako tudi sedaj pesmi še niso godne za tisek, ne smete obupati; mlada ste še in jaz mislim, da utegnete spisati še kaj dobrega. Le pridno se učite!

Ivo Šorli. Prosim Vas, pošljite mi Svoj naslov, zakaj? povem Vam v pismu.

Podlesnikov. Vi ste jako plodoviti. Prejšnih stvari ne morem vporabiti, zadnjo pa natisnem prihodnjic, ker je stvarica jako ljubka.

